

Wij en de wijkgedachte...



H29
Geyl 3613
Br. 923



H29
Geyl 3613
Br. 923

Wij en de Wijkgedachte

door W. F. Geyl

Geïllustreerd door Sia Bakema-van Borssum Waalkes

Ten geleide

Tijdens de oorlog heeft in Nederland onder stedenbouwers, sociale werkers en anderen het beginsel van de wijkgedachte ingang gevonden. Voor de stedenbouwer betekent dit beginsel dat de wijken moeten worden ingericht als duidelijke eenheden, waar plaats is voor alles wat het wijkleven kan bevorderen. Voor vele andere werkers op sociaal gebied, voor overheid en burger betekent het dat nieuwe perspectieven opengaan, nieuwe voorzieningen moeten worden gebouwd, nieuwe organisaties gevormd. Teneinde het werk te coördineren van allen, die ambtelijk of in verenigingen met de wijkgedachte bemoeiing hebben, heeft het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedenbouw een Contactcommissie voor de wijkgedachte gevormd. Maar de kring van medewerkers en belangstellenden moet ruimer, veel ruimer worden getrokken dan de vertegenwoordigers van lichamen en verenigingen. Hij moet ten slotte ieder burger omvatten. Met deze gedachte voor ogen is dit boekje samengesteld. De wijkgedachte kan slechts worden wat zij bedoelt te zijn, een hulpmiddel op de weg naar betere steden en dorpen, naar een betere samenleving ten slotte, als zij leeft bij de mensen, die de wijken bevolken. Alleen als zij de wijkgedachte leren kennen en op waarde schatten, zal de wijkgedachte werkelijkheid worden. Dit boekje beoogt daarom de wijkgedachte bekendheid te geven in wijde kring. De wijze waarop het dit doet, blijft uiteraard geheel voor de verantwoording van de schrijver, maar het feit dat deze uitgave verspreid kan worden, juicht de genoemde Contactcommissie zeer toe, en zij wekt de lezers op zich in te spannen voor de toepassing van de wijkgedachte.

Dr Ir F. Bakker Schut
Dir. Rijksdienst v. h. Nat. Plan.

Prof. Dr Ir H. G. van Beusekom
Hoofd Ingenieur-Directeur bij de
Centrale Directie van de Volks-
huisvesting.

Mej. W. C. Blomberg
Nat. Vrouwenraad in Nederland

Mr H. Boasson
Rijksconsulent voor Sociale Bij-
stand. District de 3 grote steden,
Ministerie v. Soc. Zaken.

Prof. Dr P. J. Bouman
Socioloog, Groningen.

Mr J. van Doorn
Hoofd Afd. Soc. Bijstand, Mini-
sterie v. Soc. Zaken.

J. Dubois
Voorzitter Ned. Unie van Speeltuin-
organisaties.

Dr F. van Heek
Dir. v. h. Inst. v. Sociaal Onder-
zoek v. h. Ned. Volk.

P. A. In 't Hout
Secr. Nationale Woningraad.

Dr Ph. J. Idenburg
Directeur Centraal Bureau voor de
Statistiek.

Jhr M. J. I. de Jonge van Ellemeet
Voorzitter Ned. Inst. v. Volks-
huisvesting en Stedenbouw.

Mevr. Dr. L. M. Mispelblom
Beyer-v. d. Berg v. Eysinga
Rotterdamse Studiegroep inzake de
Wijkgedachte.

A. Oosterlee
Hoofd v. d. Afd. Vorming Buiten
Schoolverband bij het Min. v.
Onderwijs, Kunsten en Weten-
schappen.

Mr H. J. Reinink
Secr. Gen. v. h. Min. v. Onder-
wijs, Kunsten en Wetenschappen.

Mej. Mr H. J. D. Revers
Referendaris bij de Ver. v. Ned.
Gemeenten.

Dr P. H. Schröder
Alg. Secr. Mij. tot Nut van 't
Algemeen.

Mevr. J. B. Ch. Sjollema 's Jacob
Nederlands Vrouwencomité.

Prof. Dr J. H. Tuntler
Arts, Groningen.

Ir P. Verhagen Lzn
Stedenbouwkundig Adviseur bij het
Ministerie van Volkshuisvesting
en Wederopbouw.

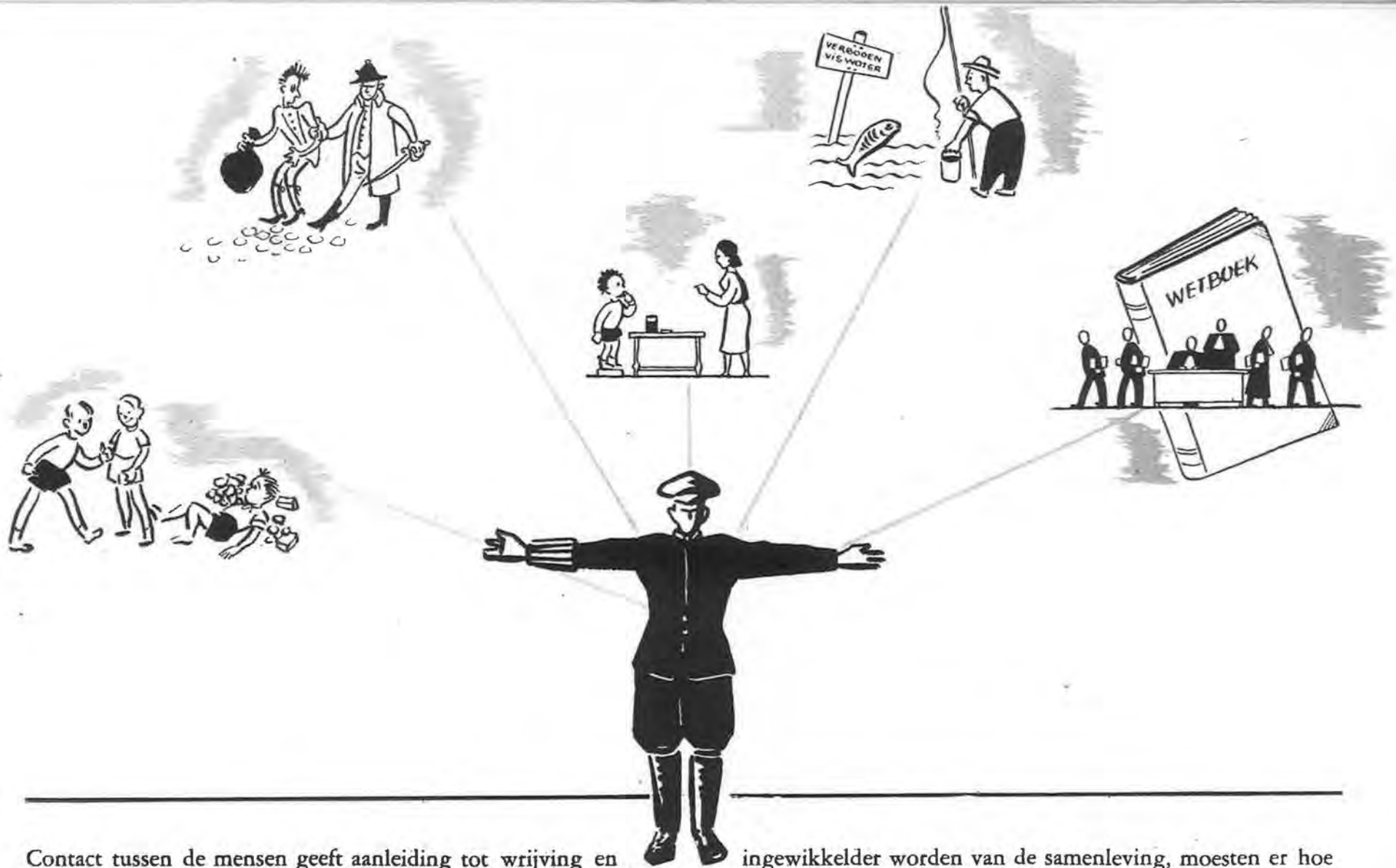
Dr H. v. d. Weyde
Dir.-Secr. Ned. Inst. voor Volks-
huisvesting en Wederopbouw.

Biedt uw woonplaats u en uw gezin  alles wat u nodig hebt voor een goed leven? Zijn er veilige speelplaatsen voor de kinderen  dicht bij huis?   Kunnen de kinderen naar school zonder een drukke verkeersweg over te moeten steken?  Zijn de volkstuinten  of de sportvelden  in de buurt van uw woning? Is er in uw wijk een gebouw voor voorstellingen van amateurtoneelspelers  de zangvereniging  uitvoeringen, de cursussen van  de ontwikkelingsclub en het St. Nicolaasfeest  van de oudervereniging?

De „wijkgedachte” wijst u de weg naar verbetering van uw woonomgeving.

Voelt u zich bedreigd door de bureaucratie? Heeft u er behoefte aan zèlf mee te kunnen doen aan de regeling van de gemeenschapszaken? Vindt u dat de bestaande samenleving gebreken toont, maar dat het leven toch nog waard is dat wij er zelf iets voor over moeten hebben om de levensomstandigheden op hoger peil te brengen?

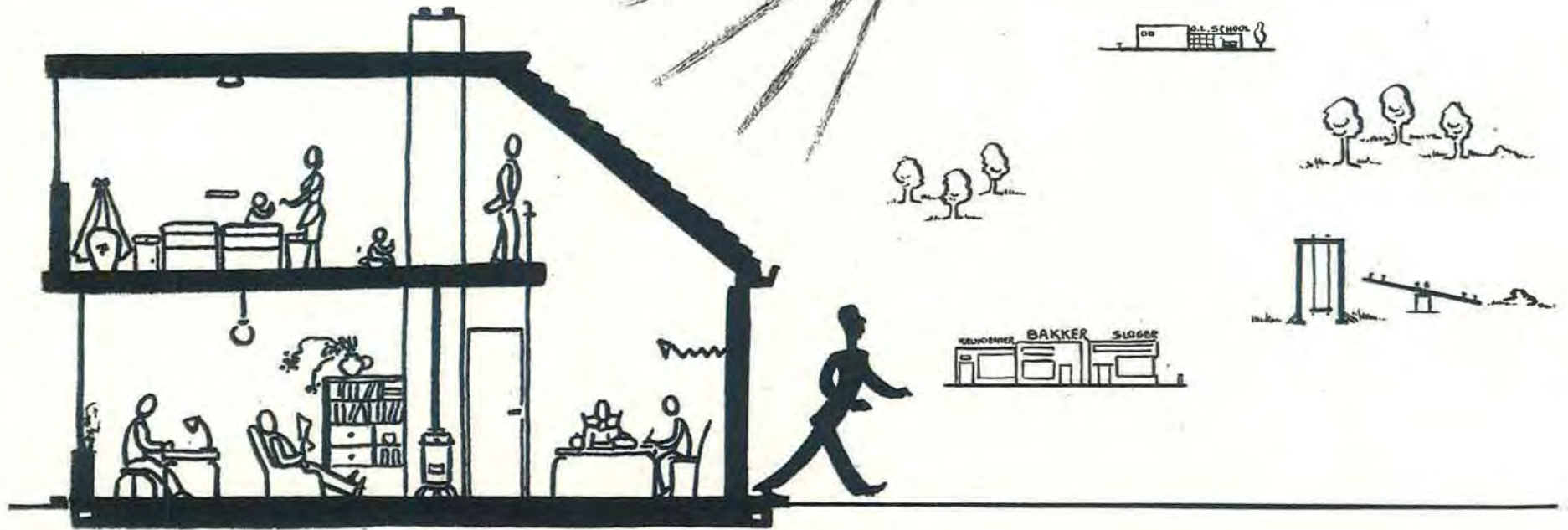
Dan zult u ook belangstelling hebben voor de „wijkgedachte”



Contact tussen de mensen geeft aanleiding tot wrijving en botsingen. Om vastlopen van het maatschappelijk verkeer te voorkomen zijn regel en orde nodig. De ervaring leerde de mensen al vroeg wetten maken. Heel vroeger hoefde men slechts eenvoudige, ongeschreven regels te hebben, zoals in ieder gezin bestaan en ook daarbuiten voorkomen. Later, met het

ingewikkelder worden van de samenleving, moesten er hoe langer hoe meer regels komen en onstonden de geschreven wetten. De sociale organisatie werd steeds ingewikkelder, het maken van de wetten en het toezicht op hun uitvoering werd een specialistenzaak. Toch mag de burger zijn verantwoordelijkheid niet ontlopen, wil hij zijn vrijheid als mens kunnen beleven. 3

De woning biedt het gezin beschutting tegen weer en wind en de mogelijkheid zich af te zonderen. Er moet gelegenheid zijn voor slapen, werken, eten, gezelligheid en afzondering.



Maar gezin noch woning kunnen in onze tijd alles bieden: daarom moeten binnen het bereik van iedere woning tal van voorzieningen liggen, die door een klein of groot aantal gezinnen gebruikt en in stand

gehouden kunnen worden. De afstand tussen woning en plaats van het werk moet redelijk zijn. Zelfs de meest volmaakte woning is in een ongunstige omgeving niet volmaakt.

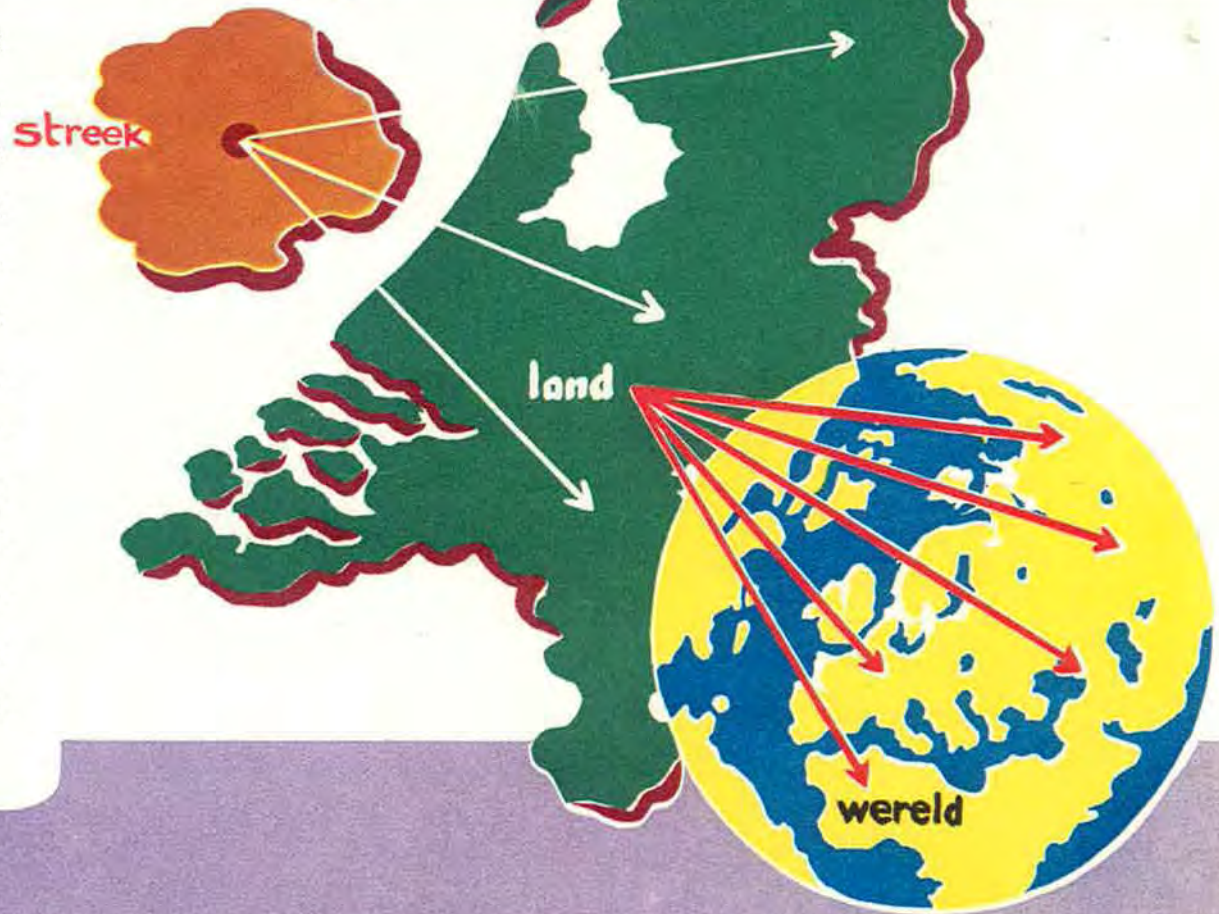


Heel vroeger was het leven eenvoudig en overzichtelijk. Langzaam vond er een ontwikkeling plaats naar méér ingewikkeldheid; niet zonder grilligheid, overigens, in plaats en tijd. Het aantal wereldbewoners, de technische vaardigheid en de kennis namen toe, de handel groeide, de specialisatie speelde een steeds grotere rol.





De grote meerderheid van de bevolking werkte op het land, men zorgde zèlf voor de meeste levensbehoeften en er waren slechts weinigen, die een bijzonder beroep uitoefenden, zoals priester, smid of timmerman. De specialisatie gaf echter aanleiding tot het ontstaan van steeds meer beroepen, maar ook tot grote onderlinge afhankelijkheid tussen de bewoners van één streek, één land en tenslotte van de wereld.





Natuurlijk bestonden er ook vroeger sociale spanningen en was het toen ook geen paradijs. Maar het leven was toch harmonischer; er was verband tussen werk en leefwijze, feesten, geloof en kennis; de resultaten en de betekenis van de eigen arbeid waren duidelijk, de problemen van de samenleving waren niet zo verbijsterend groot, de steden waren overzichtelijker en het beeld dat men van het leven had werd niet in twijfel getrokken. 7

Na de middeleeuwen begon reeds op ieder gebied een verandering op te treden; we krijgen de renaissance te zien, de herontdekking van de oudheid; het begin van de moderne wetenschappen (Galileï, van Leeuwenhoek); de ontdekking van de wereld (Columbus, Tasman); nieuwe vormen van architectuur en stedenbouw; de reformatie; nieuwe technische vindingen.

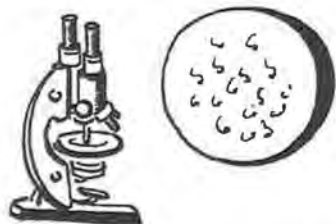
wetenschap



ontdekkingsreizen reformatie



bouwstijl



uitvindingen





Toen kwam de industriële revolutie en de grote technische, sociale en geestelijke veranderingen die er mee samenhangen, en die het hedendaagse leven hebben gemaakt tot wat het is. De werkverdeling (rationalisatie) en de mechanische productie (gesteund door de stoommachine en tal van andere uitvindingen, die door de moderne wetenschap mogelijk werden gemaakt), verving het individuele handwerk op steeds meer gebieden. Hierdoor werd de productie sterk vergroot; maar de rijkdom bleef ongelijk verdeeld, en de nieuwe fabrieksarbeid, gepaard aan de vele wantoestanden op sociaal en cultureel gebied, betekenden voor de brede massa geestelijke verarming, verlies van een evenwichtiger en eenvoudiger leefwijze.



LIBERTÉ-EGALITÉ-FRATERNITÉ

Tegelijkertijd veranderde de geestelijke instelling van de mensen en ook de sociale organisatievormen. De roep naar vrijheid werd steeds luider, de oude gebondenheid en orde belemmerde de onstuimige ontwikkeling en werd vervangen door de liberaal-democratische maatschappijvorm – hier met geweld, dáár noodgedwongen. De leuze van de Franse revolutie – „vrijheid, gelijkheid, broederschap” – werd echter niet bewaarheid. De grote massa kreeg het, vooreerst, niet beter dan tevoren.



WILLEM DE ZWIJGER



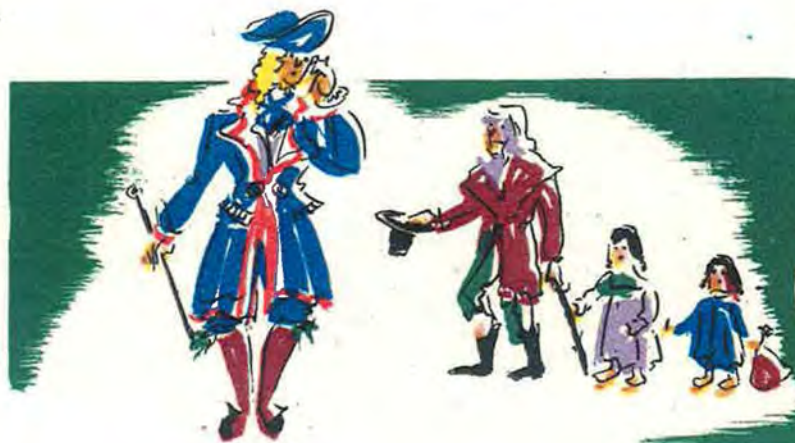
WASHINGTON



CROMWELL



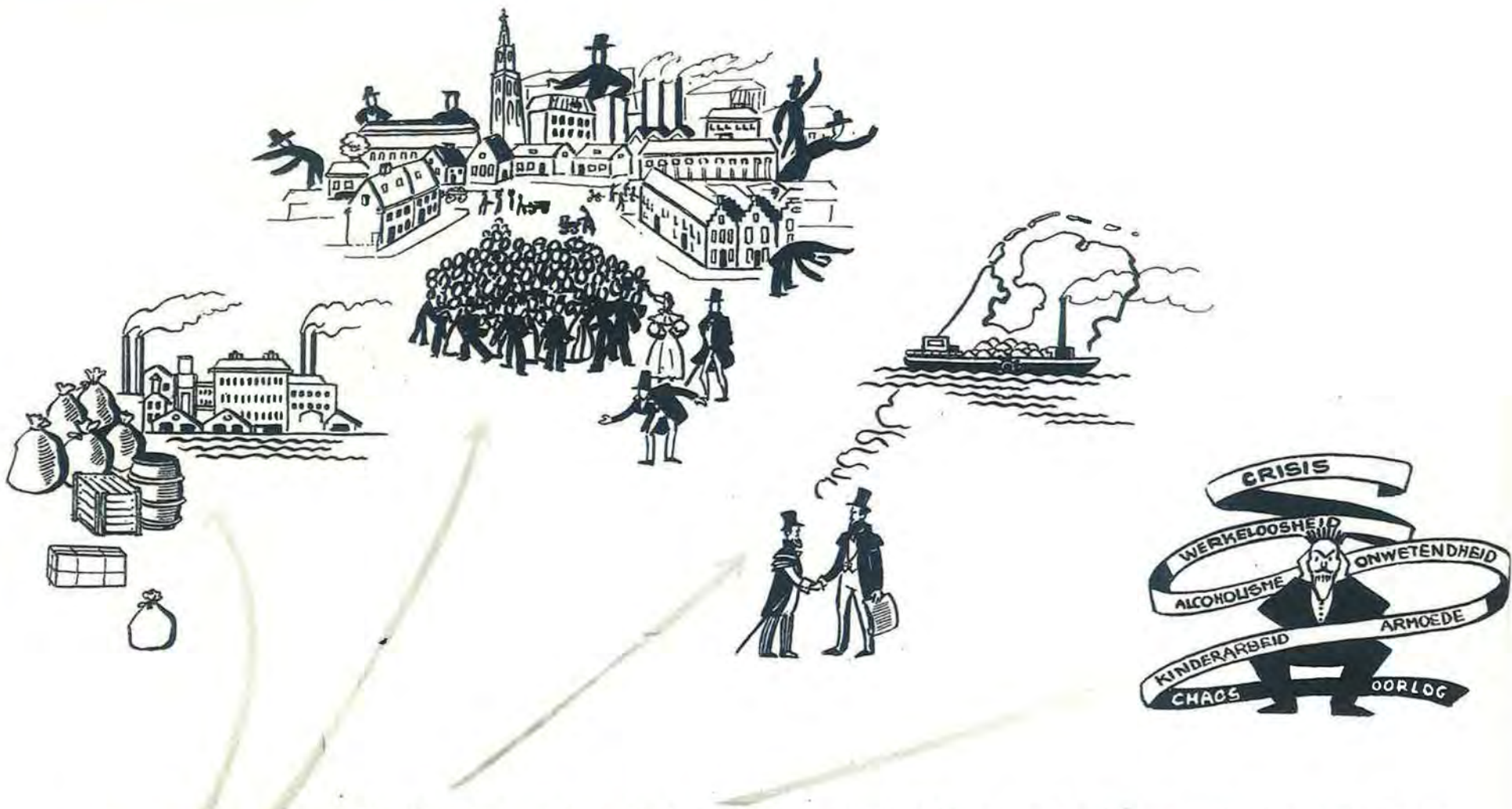
MIRABEAU



JAN RUDOLF THORBECKE - HERZIENING VAN

DE GRONDWET 1848





19^e eeuw

Vanaf de industriële revolutie begint een geheel nieuwe ontwikkeling, zoals in de geschiedenis nog niet eerder voorkwam. De productie steeg met sprongen, de bevolking groeide snel en deed de steden uitpuilen; de wereldhandel nam toe, evenals de specialisatie, de kennis, de onderlinge afhankelijkheid van de mensen over de gehele wereld.

Maar met dit alles, met alle mogelijkheden en idealen die deze tijd rijk was, namen ook de sociale spanningen schrikbarend toe en raakte de mensheid steeds meer verstrikt in de problemen die door de ingewikkeldheid en onoverzichtelijkheid schier onoplosbaar waren geworden. Rijkdom en armoede, hoge wetenschap en diepe onwetendheid stonden zij aan zij.



de vakbonden ontstonden.....

coöperaties...



Uit de ellende van de negentiende eeuw groeide het besef dat het anders moest. De vakbonden ontstonden om te strijden voor betere lonen, de coöperaties werden gesticht om de consument te beschermen, de arbeiderspartijen groeiden uit de behoefte aan politieke vertegenwoordiging. Ook in andere dan arbeiderskringen groeide het inzicht dat de maatschappij veranderd moest worden; sociale hervormers streden voor menswaardiger toestanden, voor betere woningen, onderwijs en medische zorg. Het stemrecht werd uitgebreid. Op alle gebieden kwam er sociale wetgeving. Maar alle verbeteringen ten spijt, de samenleving als geheel bleef wanordelijk, crisis en oorlog bleven niet uit.



het stemrecht werd uitgebreid...



de woningwet dateert van 1901 ...



de leerplichtwet in 1900 ...



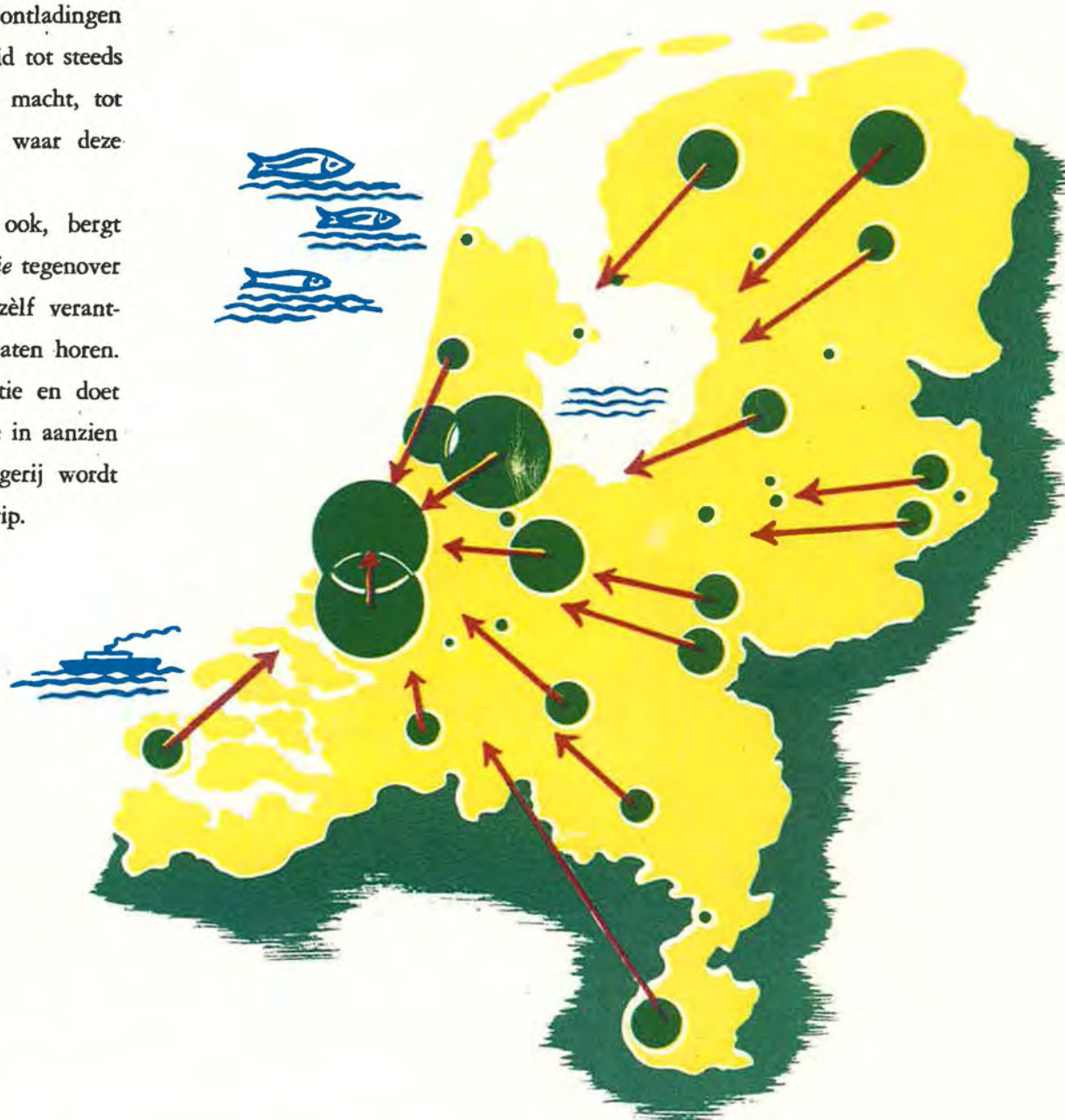
De samenleving was nu zo onoverzichtelijk geworden, dat het verband tussen de verschillende problemen niet meer gezien kon worden, of de oplossingen niet meer konden worden toegepast. Toch is op ieder gebied afzonderlijk in de laatste 100 jaar zeer veel verbeterd. Men heeft allerlei plannen gemaakt en vele uitgevoerd, maar het resultaat zou oneindig veel groter zijn geweest als er coördinatie had bestaan.

Langzamerhand groeide het besef dat de plannen meer moesten samenhangen, dat op het gebied van de volkshuishouding *centrale* regeling nodig was om de sociale rechtvaardigheid te verzekeren, dat stedenbouwkundige ordening nodig was wilde men de vernieling van het landschap tegengaan en menswaardige woontoestanden scheppen, dat sociaal-culturele plannen verwezenlijkt moesten worden, als men iedereen de kans wilde geven zich te ontplooiën als mens; en dat dit alles weer onderling met elkaar verband hield.



De chaos en de dreiging van verwoestende ontladingen van de sociale spanningen heeft reeds geleid tot steeds verdergaande centralisatie van bestuur en macht, tot overheidsbemoeien op tal van gebieden waar deze vroeger niet nodig geacht werd.

Maar deze centralisatie, hoe noodzakelijk ook, bergt gevaren in zich indien er geen *decentralisatie* tegenover staat die de enkele burger in staat stelt zèlf verantwoordelijkheid te dragen en zijn stem te laten horen. Eenzijdige centralisatie leidt tot bureaucratie en doet de met zoveel moeite gewonnen democratie in aanzien dalen. De afstand tussen overheid en burgerij wordt te groot, er heerst wantrouwen en wanbegrip.





Er moet iets gedaan worden om de gemeenschapszin en het contact tussen overheid en burgerij te bevorderen, om het inzicht in de problemen van het leven weer mogelijk te maken, en om de levensomstandigheden voor allen op hoger peil te brengen. Wij mogen verder afglijden naar de chaos niet toestaan!

Daarom moet de samenleving geleed worden en iedere sociale eenheid de voorzieningen geven die er in thuis horen.

Om het gezin en de woning heen moeten duidelijk zich aftekenen: de buurt, de wijk en de stad. Stad en land, land en wereld zijn dan ook nog onderling verbonden. Maar het zijn vooral de buurt en de wijk, waar wij nú aandacht aan moeten geven, omdat dit eenheden zijn van menselijk formaat, die de enkeling kan overzien en waarin hij als mens een rol kan spelen.

GEMEENSCHAPSHUIS

KLEUTERSCHOOL

BAKKER

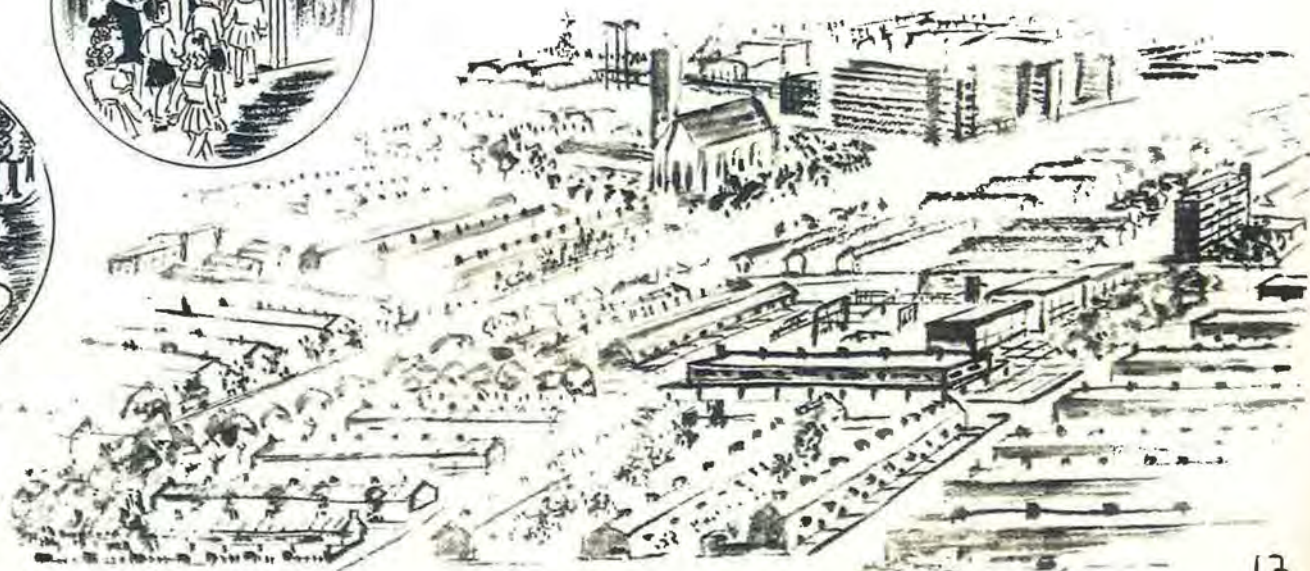
SLAGER

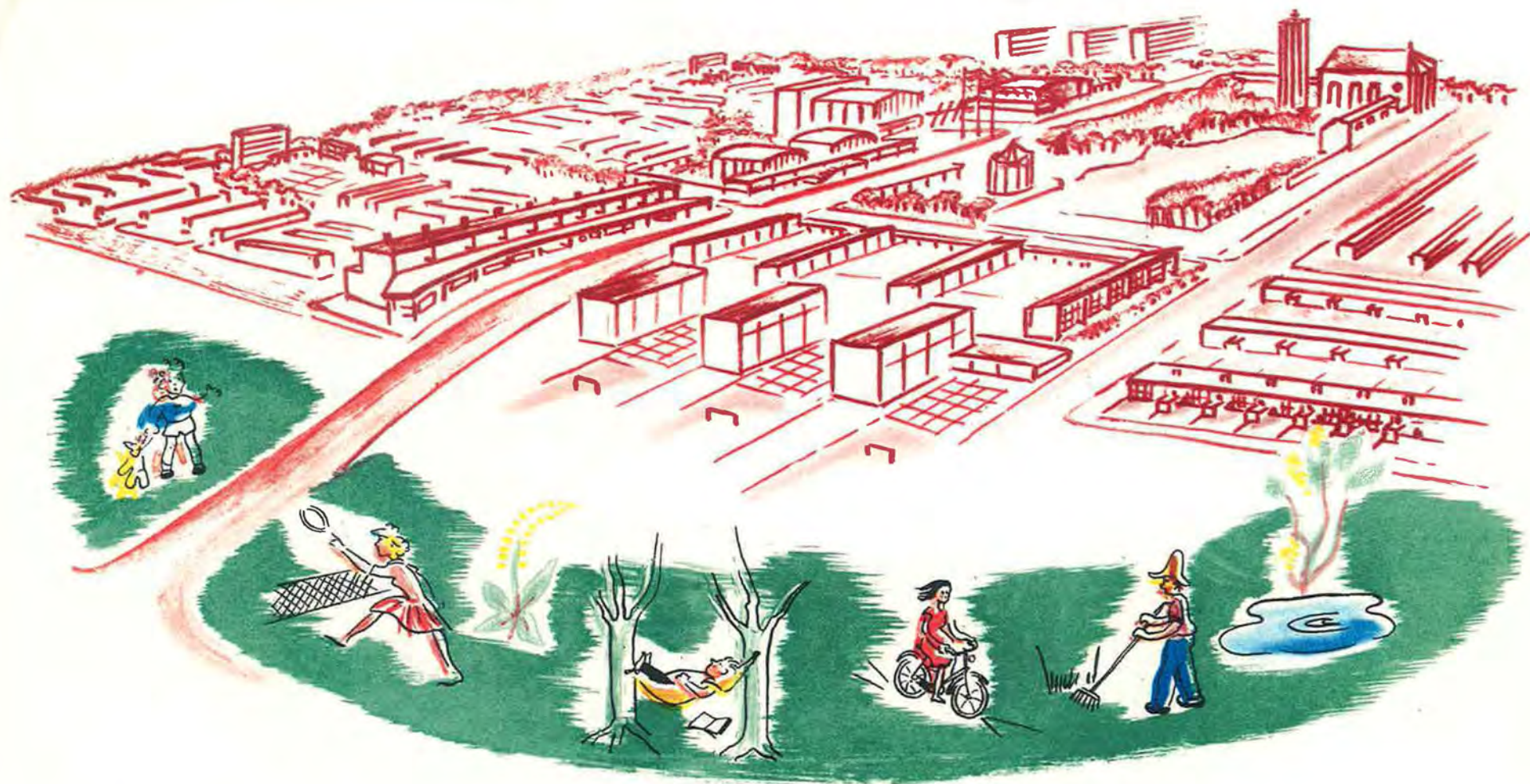
MELKBOER

KRUIDER

De *buurt* is de omgeving waar men als kleuter het eerst kennis maakt met de wereld buiten het gezin, door het spel met de buurkinderen, de wandeling met moeder, het bezoek aan de kleuterschool. Maar ook voor de volwassenen heeft hij zijn betekenis; het buurpraatje, het cafébezoek, de dagelijkse boodschappen, een avondwandeling. In onze tijd kan de buurt slechts de eenvoudigste algemene voorzieningen bieden; door de grote specialisatie van onze activiteiten vereisen veel voorzieningen een groter publiek.

In de buurt wordt gewoon; er zullen woningen voor jongeren en ouderen, voor grote en kleine gezinnen moeten zijn. Een kleuterschool, want de kleuters kunnen niet ver lopen en als moeder ze wegbrengt kan ze niet veel tijd missen. Er zullen een paar bakkers, slaggers, kruideniers, groenteboeren en zuivelwinkels zijn (twee van ieder houdt de concurrentie er in). Een café, een kinderspeelplaats, een plantsoen en misschien een washuis zullen ook allemaal in de buurtkern een plaats moeten vinden.





De *wijk* omvat een aantal buurten, gegroepeerd om de wijkkern, waarin de voorzieningen bijeengebracht zijn die voor het grotere publiek dienen. De kerken (de wijk zal voor de grotere kerkgenootschappen de gemeente of parochie kunnen zijn), de lagere scholen, winkels en verzorgende bedrijven (die men niet dagelijks nodig heeft en waarvan er daarom per zoveel inwoners minder zijn dan de buurtwinkels), huishoudelijke artikelen, schoenwinkel en reparatie, manufacturen, loodgieter, enz.

In de wijkkern zou verder nog het gemeenschapscentrum, dat op de volgende bladzijde wordt beschreven, moeten komen.

Iedere wijk heeft nog zijn park, volkstuinten, sportvelden en speelvelden nodig, die in een groene strook om de wijk heen kunnen liggen en de woningen van de grote verkeerswegen kunnen afzonderen. Door het grote verkeer buiten de woonwijken te houden ondervindt dit minder belemmeringen, terwijl tegelijkertijd veiligheid en rust binnen de wijken wordt verkregen.



Het *gemeenschapscentrum* bevat voorzieningen voor individuele en gemeenschappelijke vrijetijdsbesteding en instellingen die ten dienste van de bevolking staan:

een gemeenschapshuis dat als familieclub kan dienen, met conversatie kamers en cantine, spelkamers voor volwassenen en speelkamers voor de jongeren;

een aula voor de toneelverenigingen, filmclubs, zangvereniging, schooljeugd, enz. Maar ook een kleinere zaal voor dergelijke bijeenkomsten en feestelijkheden;

een ontwikkelingsgebouw met leeszaal-bibliotheek, cursuskamers,

handwerkkamers, leskeuken, knutselkelder en tentoonstellingskamer;

een gezondheidsgebouw voor de Kruisverenigingen, met een polikliniek en consultatiebureau, sociale werkers, zwembad en turnzaal;

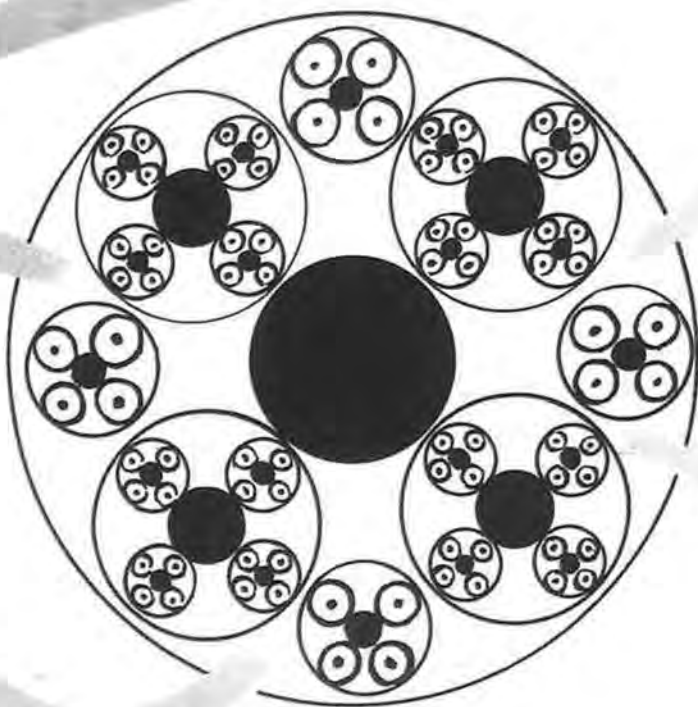
een overheidsgebouw met allerlei hulpbureau's, zodat men niet voor alles de tocht naar het stadhuis hoeft te ondernemen en met een trouwzaal, die ook als raadszaal voor de wijkraad kan dienen.

Zulke voorzieningen worden niet 's nachts door de kabouters uit de grond gestampt. Er moet voor gewerkt worden! Om te beginnen kan men streven naar een eenvoudiger wijkgebouw en zelfs dit zal in deze tijd niet gemakkelijk zijn.

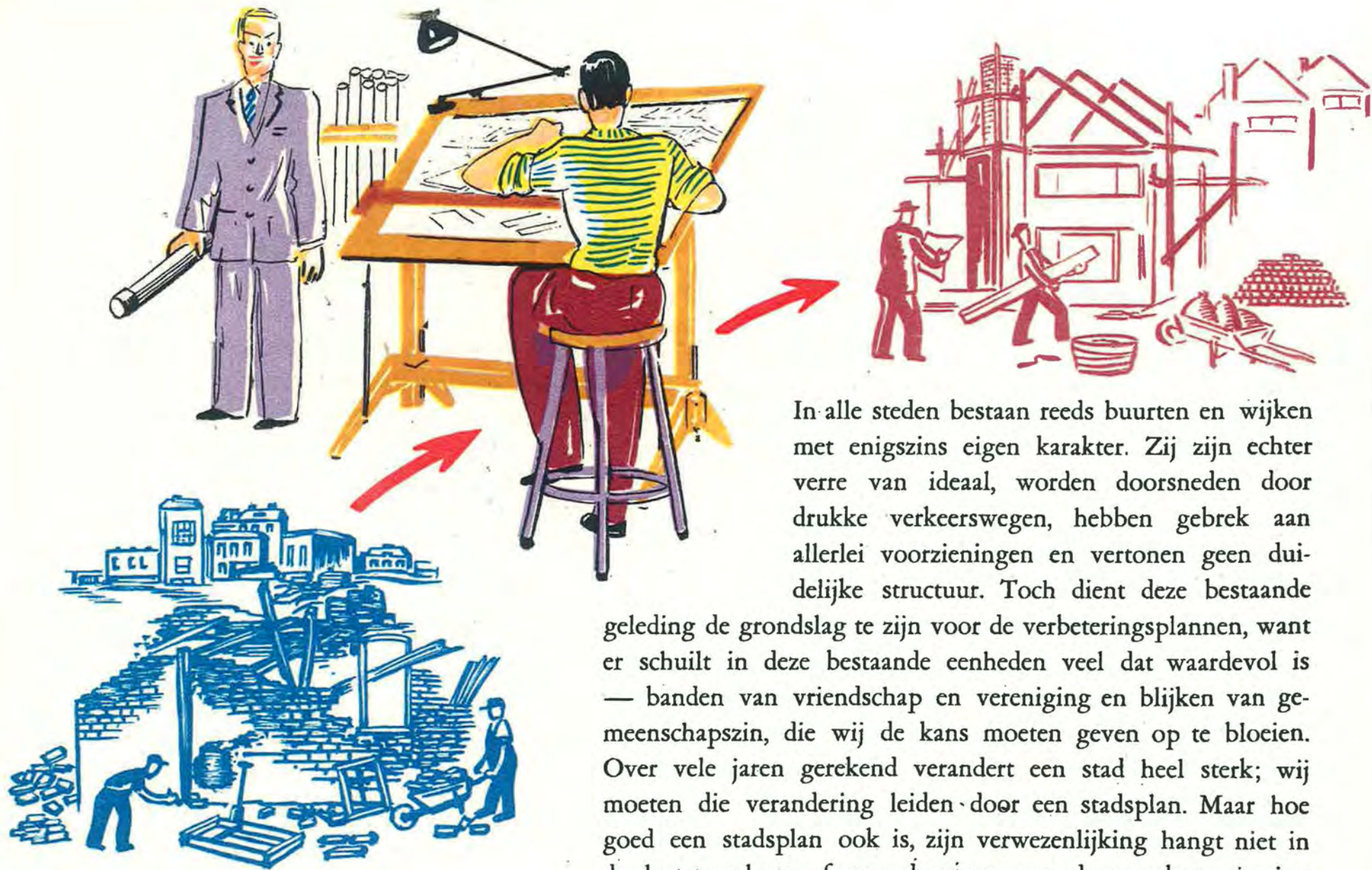


Buiten de grote steden bestaat reeds een natuurlijke geleding in stadjes en dorpen. Een kleine stad is te vergelijken met een wijk, maar dient tevens als kern voor de omliggende streek, waarin de dorpen als buurt kunnen worden beschouwd. Toch zal een dorp voorzieningen nodig hebben zoals kerken, lagere scholen en een eenvoudig gemeenschapscentrum, omdat men daarvoor niet altijd naar het dichtstbijgelegen stadje kan gaan; dáár zullen echter ook een aantal voorzieningen zijn die in een stadswijk niet nodig zijn. Al zijn dus de omstandigheden in de stad en op het platteland verschillend, het beginsel van geleding en kernvorming geldt voor beide.

grote stad



Een stad biedt voorzieningen voor alle bewoners van de stad en van de streek er om heen, zoals bestuursgebouwen, kantoren, een schouwburg, een ziekenhuis en tal van andere speciale instellingen. Deze horen in de stadskern thuis, die goede verbindingen met de woonwijken en omliggende plaatsen moet hebben. Fabrieken en werkplaatsen horen er niet thuis; zij dienen zó over de stad verspreid te liggen dat de arbeiders zoveel mogelijk in hun nabijheid kunnen wonen en de woonwijken geen hinder hebben van hun rook, lawaai of verkeer. Sommige kleine fabrieken en industrie-flats kunnen langs de hoofdwegen tussen de wijken hun plaats vinden.



In alle steden bestaan reeds buurten en wijken met enigszins eigen karakter. Zij zijn echter verre van ideaal, worden doorsneden door drukke verkeerswegen, hebben gebrek aan allerlei voorzieningen en vertonen geen duidelijke structuur. Toch dient deze bestaande

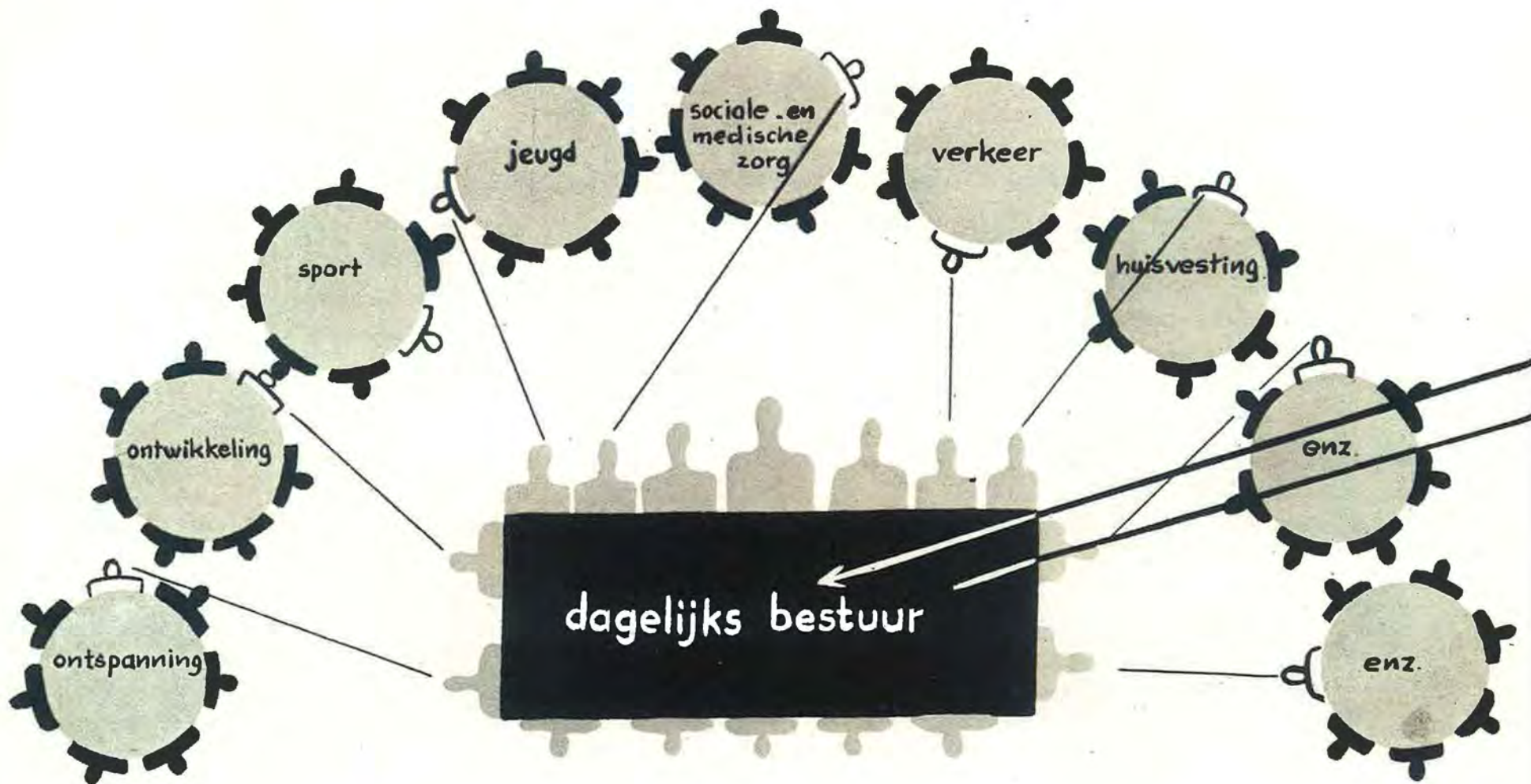
geleding de grondslag te zijn voor de verbeteringsplannen, want er schuilt in deze bestaande eenheden veel dat waardevol is — banden van vriendschap en vereniging en blijken van gemeenschapszin, die wij de kans moeten geven op te bloeien. Over vele jaren gerekend verandert een stad heel sterk; wij moeten die verandering leiden door een stadsplan. Maar hoe goed een stadsplan ook is, zijn verwezenlijking hangt niet in de laatste plaats af van de steun van de openbare mening en de medewerking van allen.



In iedere wijk bestaan tal van organisaties, buurtverenigingen, sportclubs, toneel-, ouder-, huisvrouwen-, speeltuin- en volkstuinverenigingen, jeugdclubs, enz., enz. Zij kunnen gezamenlijk een wijkgemeenschapsraad vormen, die zich tot taak kan stellen de algemene levensvoorwaarden in de wijk op hoger peil te brengen, zowel door onderlinge samenwerking in de wijk, als door samenwerking met organisaties daarbuiten. De wijkgemeenschapsraad zal ook als schakel tussen overheid en burgerij op kunnen treden en een actief burgerschap bevorderen.

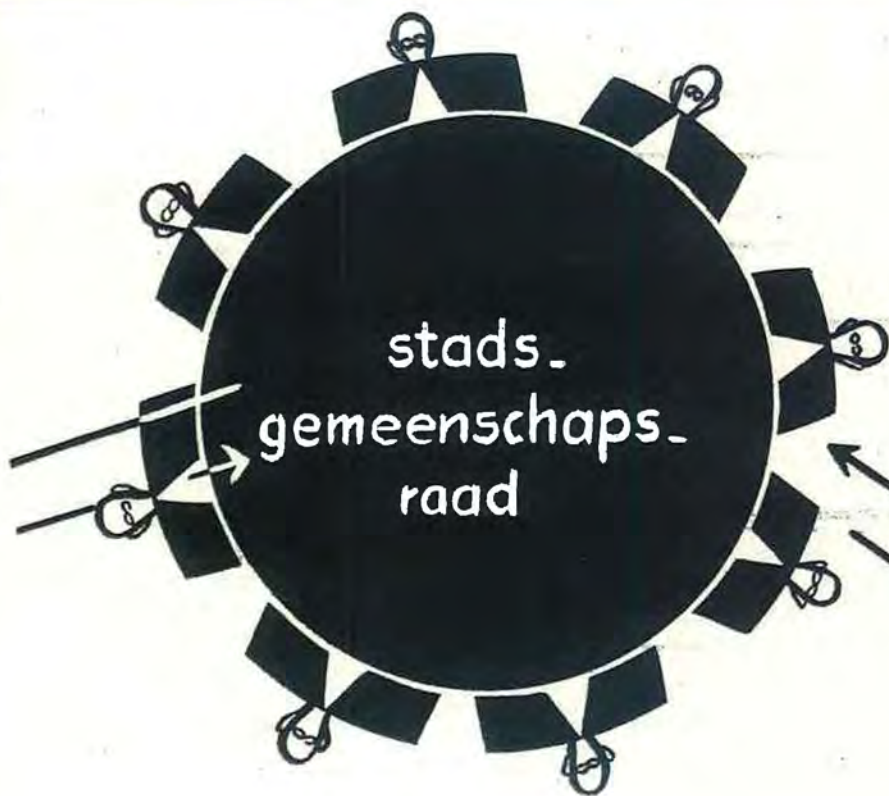


WIJKRAAD



De vertegenwoordigers van verenigingen werkzaam op hetzelfde levensgebied zullen binnen de wijkraad afzonderlijke commissies kunnen vormen, b.v. voor ontspanning, ontwikkeling en onderwijs, jeugd en sport, terwijl andere commissies gevormd kunnen worden voor gebieden als sociale en medisch-hygiënische zorg, huisvesting, verkeer en dergelijke meer. Men zal het initiatief kunnen nemen om verenigingen

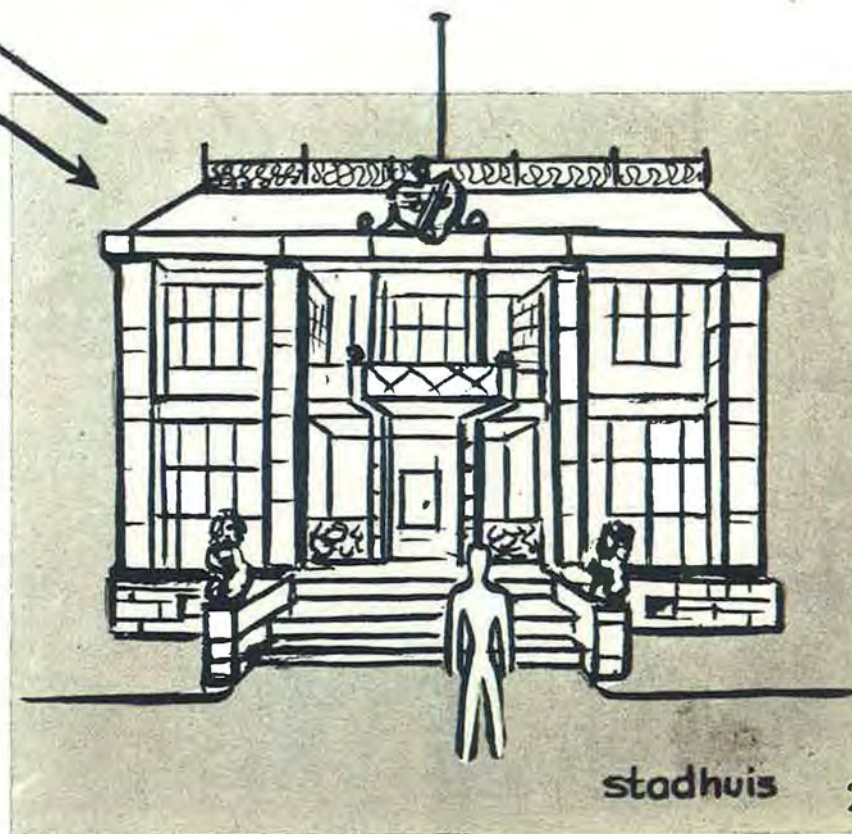
of afdelingen van grote verenigingen te vormen, om voor laatstgenoemde belangen in de wijk op te komen, en om zitting te nemen in de betreffende commissies. Het dagelijks bestuur zal kunnen bestaan uit een vertegenwoordiger voor ieder levensgebied, zodat de nodige samenhang zal bestaan tussen alle activiteiten: het onderzoek, de plannen en het werk.



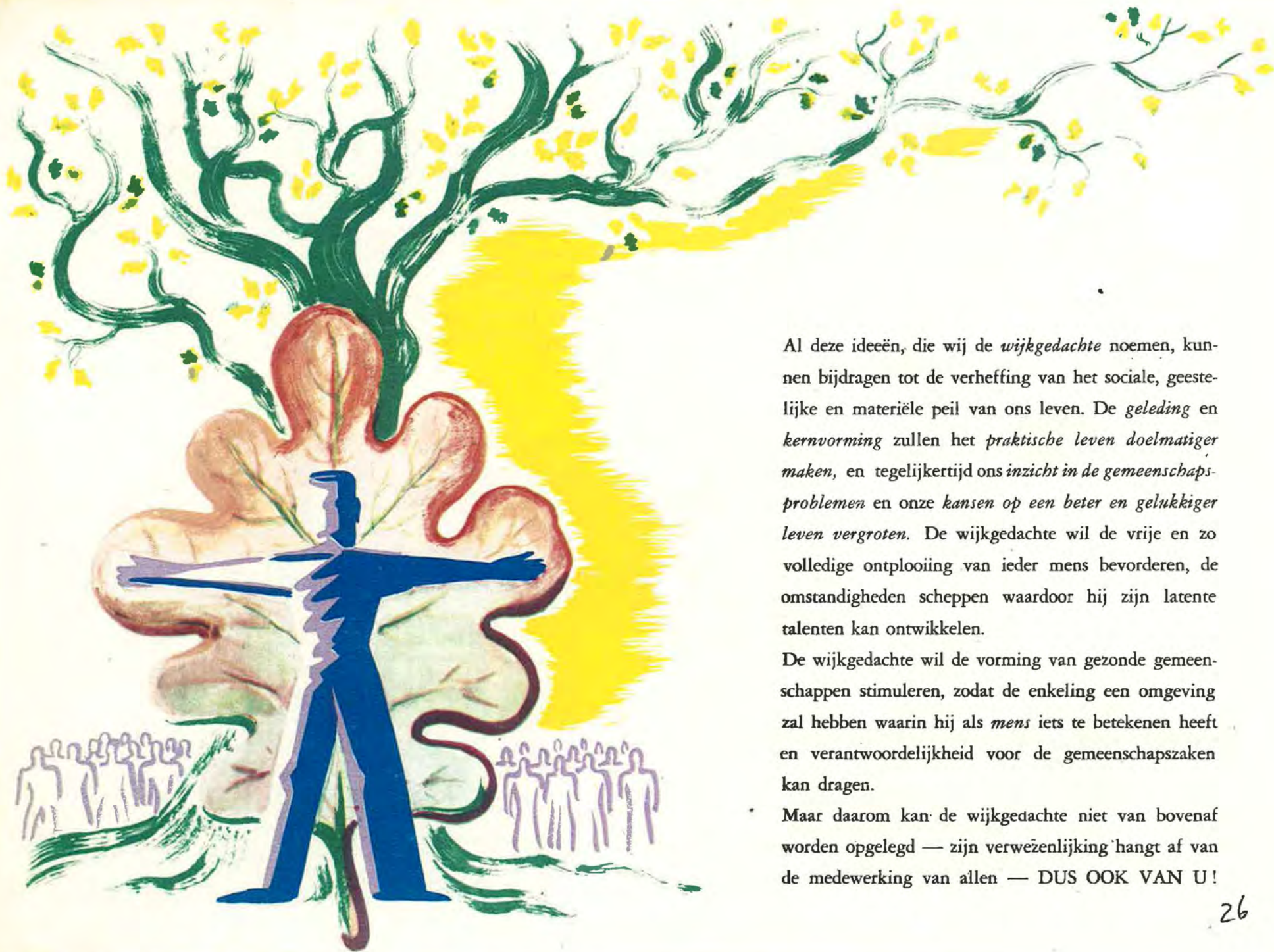
wederzijdse voorlichting

Eendracht maakt macht: samenwerking binnen de wijk zal veel voordelen bieden, maar ook zal samenwerking tussen de wijkraden en hun commissies dit doen. De wijkgemeenschapsraden in een stad, of de dorpsgemeenschapsraden in een streek kunnen zich onderling verbinden. Zo zal men van elkaars ervaringen kunnen leren, zal men gemeenschappelijk cursussen, toneelopvoeringen, sportwedstrijden, filmvertoningen enz., enz., kunnen organiseren, waardoor een hoger peil bereikt kan worden dan als men er alleen voor staat. Samen met de grote verenigingen in stad of streek kan dan een stads- of streekgemeenschapsraad worden gevormd.

Deze gemeenschapsraden zullen de sociale structuur versterken en de ontplooiingskansen van de burgers bevorderen door het contact dat tussen de levensgebieden wordt gelegd, en door de voorzieningen die gemeenschappelijk tot stand gebracht worden. Maar zij zullen ook belangrijk zijn om de rol die zij kunnen spelen als schakel tussen overheid en burgerij. Zij zullen besprekingen kunnen voeren met burgemeester en wethouders en met ambtenaren, en de gekanaliseerde openbare mening inzake wijkproblemen kenbaar maken; maar ook zal de overheid hen vóór kunnen lichten over de problemen waarmee de overheid te kampen heeft en via hen de medewerking van de burgerij kunnen inroepen. Het bestaan van goed werkende wijkraden zal een rem zijn voor de bureaucratie.



stadhuis



Al deze ideeën, die wij de *wijkgedachte* noemen, kunnen bijdragen tot de verheffing van het sociale, geestelijke en materiële peil van ons leven. De *geleding* en *kernvorming* zullen het *praktische leven doelmatiger maken*, en tegelijkertijd ons *inzicht in de gemeenschapsproblemen* en onze *kansen op een beter en gelukkiger leven vergroten*. De wijkgedachte wil de vrije en zo volledige ontplooiing van ieder mens bevorderen, de omstandigheden scheppen waardoor hij zijn latente talenten kan ontwikkelen.

De wijkgedachte wil de vorming van gezonde gemeenschappen stimuleren, zodat de enkeling een omgeving zal hebben waarin hij als *mens* iets te betekenen heeft en verantwoordelijkheid voor de gemeenschapszaken kan dragen.

Maar daarom kan de wijkgedachte niet van bovenaf worden opgelegd — zijn verwezenlijking hangt af van de medewerking van allen — DUS OOK VAN U!



Ieder die inzielt wat de wijkgedachte voor hem kan betekenen, die begrijpt dat in het algemeen zijn leven er zinvoller en rijker door kan worden, zowel door het streven naar zijn verwezenlijking als door het resultaat, moet mee-

werken aan de verwezenlijking van de wijkgedachte in eigen omgeving!
Bespreek de wijkgedachte met Uw kennissen, laat hen er over lezen, wakker hun belangstelling aan. U kunt alléén Uw wijk niet



verbeteren, slechts door samenwerking is dat mogelijk. Uw belangen en die van Uw buurlui lopen evenwijdig; een speeltuin alleen voor Uw eigen kinderen zou U duur te staan komen... voor alle kinderen in de buurt is een speeltuin gewenst, en mogelijk, als alle burens meedoen. En zo met alles.
Vormt een wijkvereniging die het initiatief zal kunnen nemen om een wijkraad bijeen te roepen; onderzoekt de toestand en behoeften van Uw wijk; brengt de krachten die in Uw wijk aanwezig zijn op gang om de levensomstandigheden voor U, Uw gezin en Uw buurlui te verbeteren. Wacht niet tot anderen de kastanjes uit het vuur halen, blijf niet aan de kant staan, *maar doe wat er gedaan kan worden — zèlf en nu.*

NAWOORD.

U zult begrijpen dat op de voorafgaande bladzijden slechts een oppervlakkige samenvatting van de wijkgedachte kon worden gegeven. Net voldoende, hoop ik, om bij vele lezers de belangstelling wakker te roepen, en hen tot actie aan te sporen. Voor hen die meer van dit onderwerp af willen weten, is een literatuurlijst toegevoegd.

Er moet nog op gewezen worden, dat de wijkgedachte niet staat of valt met de beschrijving die in dit boekje in kort bestek gegeven is. Ieder land, iedere streek, iedere stad kan op eigen manier de wijkgedachte toepassen. Zowel de wijkvorming in materiële, stedenbouwkundige zin, als de gemeenschapsvorming, de organisatie van wijkgemeenschapsraad en zo meer, zullen afhangen van de plaatselijke omstandigheden, en van de invloed die de wijkbewoners tot gelding weten te brengen.

De wijkgedachte is ook niet een toverformule waarmee alle sociale problemen van onze tijd bezworen kunnen worden. Wel kunnen wij hem beschouwen als een belangrijk hulpmiddel bij de bestrijding van de sociale en geestelijke crisis die de mensheid kwelt, door het overzichtelijker maken van de ingewikkelde samenleving, en door het nauwer betrekken van de gewone burger bij de regeling van de gemeenschapszaken.

Het praktische dagelijkse leven zal door de materiële, stedenbouwkundige kant van de wijkgedachte doelmatiger worden. Het zal echter een kwestie van jaren en tientallen jaren zijn vóór wij onze steden werkelijk zó verbeterd hebben, en dat niet alleen omdat wij nu, tijdelijk, te kampen hebben met tekorten aan materiaal en

arbeidskrachten. Wij zullen voorlopig tevreden moeten zijn met zeer bescheiden resultaten, en die zullen wij alleen behalen als wij zèlf de handen uit de mouwen steken.

Het herstel van gemeenschapszin en van een geest van vertrouwen en wil tot samenwerking zal ook niet volledig zijn als het gelukt is om wijkgemeenschapsraden te vormen! Ook wat dit betreft zullen wij geduld moeten hebben, slechts langzaam aan zal de invloed van de wijkgedachte in brede kring doordringen, mede door de praktische resultaten die op korte termijn te behalen zijn. Toch is het de moeite waard om mee te werken aan verwezenlijking van de wijkgedachte. Wijzelf zullen misschien slechts de eerste, weinige vruchten plukken van de boom die nu geplant wordt. Maar wij leven niet voor onszelf alleen; wij willen ook iets doen om onze kinderen betere kansen van ontplooiing te geven dan wij zelf hadden, om te weten dat ons leven heeft bijgedragen tot iets goeds.

Het lijkt misschien nutteloos om in een tijd als deze, nu geweld en haat, wantrouwen en wanbegrip, onverdraagzaamheid en kortzichtigheid in de wereld de boventoon voeren, en een catastrofale uitbarsting schijnbaar onafwendbaar zijn schaduw vooruit werpt, te strijden voor een zaak als de wijkgedachte. Maar ons tijdsbeeld is ook een aansporing om juist dat te steunen wat bij kan dragen tot herstel van het social-geestelijke evenwicht. Welke loop het wereldgebeuren ook nemen mag, de wijkgedachte zal zijn betekenis behouden. Al zal het lang duren voor hij is verwezenlijkt, wij kunnen reeds nu beginnen met het in de praktijk brengen van deze ideeën, en zodoende een betere samenleving voorbereiden.

Niet alleen voor onszelf als enkeling en burger heeft de wijk-

gedachte betekenis. Ook de verenigingen waarvan wij lid zijn — of deze zich bewegen op het gebied van de ontspanning of de ontwikkeling, de sociale en medische zorg, de jeugd of wat dan ook — zullen baat hebben bij de vorming van gemeenschapsraden in wijk, stad of streek, en van het overleg en de samenwerking daarin.

Er zijn in Nederland al experimenten aan de gang in de geest van de wijkgedachte: plaatselijke „Gemeenschappen”, „Sociaal-culturele centra” en zo meer zijn gesticht om door overleg en samenwerking de levensuitingen en levensvoorwaarden op sociaal en cultureel gebied op hoger peil te brengen. Ook in vele andere landen bestaat de wijkgedachte in de een of andere vorm, werken organisaties zoals de hier beschreven gemeenschapsraden, en worden de stadsplannen ontworpen op grond van een wijkindeling. Wie dus een poging waagt om iets tot stand te brengen in eigen omgeving, staat niet alleen!

LITERATUUR.

Boek:

Bos, Ir. A. e.a. De stad der toekomst, de toekomst der stad.
Voorhoeve. Rotterdam, 1946.

Brochures:

Backx, Dr. J. Ph. De opbouw van Rotterdam, Uitgave Rotterdamse Gemeenschap, 1945.

Kraayvanger, H. M. Hoe zal Rotterdam bouwen? Idem, 1946.

Mumford, L. De sociale grondslagen v. h. na-oorlogse bouwen.
(Vertaling). Idem.

Tijen, Ir. W. van. Rotterdam Anno 2000. Werk- en woonstad.
Idem. 1947.

Tijdschriftnummers:

Volkshuisvesting en stedebouw. Aug.-Sept. 1946:

Hofstra, Dr. S. Sociale en culturele aspecten van de wijkgedachte.

Geyl, Drs. W. F. De wijkgedachte in Engeland en de V.S. van Amerika.

Mispelblom Beyer-v. d. Bergh v. Eysinga, Dr. L. M. De mens in de stad.

Tijen, Ir. W. v. Enige opmerkingen over wijk grootte en systematiek van wijkindeling.

Katholiek Bouwblad. 9 Augustus, 1947:

Nix, Ir. T. De wijkvorming in de stad.

Poels, Pastoor Jos. De wijkgedachte in verband met de parochie.

Holt, G. De vormgeving van het parochiecentrum.

Pouderoyen, Ir. C. Excerpt van de inleiding door Prof. Ir. M. J. Granpré Molière.

Artikelen:

Geyl, Drs. W. F. De opbloei van de wijkgedachte.
Bouw. 13 April 1946.

Idem. Enige praktische en ideeële aspecten van de wijkgedachte.
Tijdschrift voor volksontwikkeling, Maart 1947.

Idem. Wat gaat de stedebouw ons aan? Wending. Maart 1947.

Idem. De wijkgedachte (organisatorische aspecten).
Tijdschrift voor bestuurswetenschappen. Sept. 1947.



No. 1 in de serie „Plannen en voorlichting”.

Uitgave V. en S. te Utrecht.

Verkoops prijs f 0.95.